

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของฝ่ายปกครอง ในการอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้แก่ประชาชน ศึกษากรณีอำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของฝ่ายปกครองในการอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้แก่ประชาชน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว และเพื่อศึกษาปัญหา/ ข้อเสนอแนะ ในการอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้แก่ประชาชน โดยมีแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)
3. แนวคิดทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความยุติธรรม
5. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกเป็นธรรม
6. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกฎหมายตามธรรมชาติและสิทธิตามธรรมชาติ
7. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนภูมิภาค
8. พระราชบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน
9. ข้อมูลอำเภอตาพระยา
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม

จากการศึกษาความหมายของจริยธรรม มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

สุพล วังสินธุ์ (2534, หน้า 12) หมายถึง ความเข้าใจในแนวทางของการประพฤติดี ประพฤติชอบ ทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

เสถียรพงษ์ วรรณปก (2537, หน้า 15) หมายถึง ความดีงาม สิ่งที่ดีควรประพฤติ สิ่งดีที่ควรประพฤติเป็นคุณธรรม เช่น เมตตา เป็นคุณธรรมข้อหนึ่ง กรุณาเป็นคุณธรรมข้อหนึ่ง ซันติเป็นคุณธรรมข้อหนึ่ง

จริยธรรม หมายถึง ความดีที่ควรประพฤติปฏิบัติหรือกิริยาอาการที่แสดงความดี ซึ่งกิริยานั้นเป็นอาการทางกาย ทางวาจา และรวมทั้งจิตใจด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา

แห่งชาติ, 2541, หน้า 118)

อนุวัติ คุณแก้ว (2538, หน้า 15) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การกระทำ หรือ การแสดงพฤติกรรม รวมทั้งความนึกคิดในสิ่งที่เหมาะสมต่อตนเอง และสังคม ซึ่งก่อให้เกิด ความเจริญรุ่งเรือง และพัฒนาตนเอง และสังคม

กฤษณา ผ่องสุวรรณ (2540, หน้า 6) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่ ถูกต้องเหมาะสมของบุคคลที่สังคมต้องการและสนับสนุน ซึ่งมีผลจากการเรียนรู้ การปรับตัวให้ สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม และผู้ประพฤติก่อเกิดความพึงพอใจอีกทั้งก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง การกระทำ การประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และ ต่อสังคม ทั้งความคิดและเหตุผลที่สอดคล้องกับการปฏิบัติ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องศาสนา แต่เป็นเรื่องที่สังคมให้การสนับสนุน และผู้กระทำเกิดความพึงพอใจ และเป็นการนำสันติสุขมาให้ สังคม และบุคคลได้ตามควรแก่กรณี

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

Good Governance หรือ ธรรมาภิบาล เป็นแนวคิดของธนาคาร โลก (World Bank) ที่นำมาใช้ในการกำหนดนโยบายการให้เงินกู้กับประเทศในซีกโลกใต้ ตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1980 เพื่อแก้ปัญหาเรื่อง ความไร้ประสิทธิภาพ และการคอร์รัปชันของรัฐบาลในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศในแถบลาตินอเมริกา และแอฟริกาที่มีปัญหาในการบริหารจนทำให้เกิดปัญหา เนื่องจากกู้เงินธนาคารโลกไปแล้ว ไม่สามารถหาเงินมาชำระคืนได้ (นฤมล ทับจุมพล, 2541)

ธนาคารโลกได้อธิบายความหมายของ Governance ว่าคือ “ลักษณะและวิถีทางของ การที่อำนาจได้ถูกใช้ไปในการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อ การพัฒนา” ในทัศนะของธนาคาร โลก Good Governance คือ การใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการ งานของบ้านเมือง ด้วยการให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ระบบที่ยุติธรรม และกระบวนการ ทางกฎหมายที่เป็นอิสระ เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปตามสัญญา มีฝ่ายบริหารที่โปร่งใส มีระบบราชการที่เคารพสิทธิของพลเมือง มีฝ่ายนิติบัญญัติที่มีความรับผิดชอบ และมีสื่อมวลชนที่ เป็นเสรี (นฤมล ทับจุมพล, 2541)

การนำหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) มาใช้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบันเพราะหลักธรรมาภิบาล คือ การบริหารที่สามารถตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพ และเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม สามารถเสนอข้อเรียกร้องได้ มีการรวมตัวกันของประชาชนหรือกลุ่มพลังมวลชนเพื่อเข้ามามีบทบาทในการติดตามตรวจสอบ

การดำเนินการทางการเมืองและการบริหารงานภาครัฐ ตลอดจนการประกอบธุรกิจ ภาคเอกชน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติงานในอันที่จะส่งผลให้ประชาชนโดยรวมและสังคมไทย เติบโตด้วยความแข็งแกร่ง สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือการบริหารจัดการที่ดี เป็นแนวคิดสากลที่ได้ นำมาใช้ในสังคมไทย โดยมีความหมายรวมถึงระบบ โครงสร้าง กระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ เพื่อที่ภาคต่าง ๆ ของสังคมจะ พัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ธรรมาภิบาลแบบสากลเน้นตรงกฎเกณฑ์ (Norm) ที่วางระบบ โครงสร้าง กระบวนการ และความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ที่มีบทบาทร่วมกันในการบริหารจัดการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป้าหมายของธรรมาภิบาล คือ การพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สุขของทุกภาคในสังคม โดยโครงสร้างและกระบวนการของธรรมาภิบาล (Structure and Process) ที่จะนำไปสู่เป้าหมายความเป็นธรรมและสันติสุขได้จะต้องเน้น โครงสร้างและกระบวนการที่วาง กฎเกณฑ์ ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศที่ทุกภาคไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน หรือภาคประชาสังคม ได้มีส่วนร่วมกันบริหารจัดการประเทศเพื่อ ขับเคลื่อนการพัฒนาไปข้างหน้า

การบริหารกิจการที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล หมายถึง “หลักการบริหารงานที่มุ่งเน้น หลักการ โดยที่มีใช้หลักการที่เป็นรูปแบบทฤษฎีการบริหารงาน แต่เป็นหลักการทำงาน ซึ่งหากมี การนำมาใช้เพื่อการบริหารงานแล้ว จะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด” (สถาบัน พระปกเกล้า, 2547)

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล หรือ Good Governance ใน ความหมายแบบสากลนี้รวมถึง ระบบโครงสร้างและกระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ ความสัมพันธ์ ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ เพื่อที่ภาคต่าง ๆ ของสังคมจะ พัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสงบ จากความนี้แสดงให้เห็นว่าธรรมาภิบาลแบบสากลเน้นตรงที่ กฎเกณฑ์ที่วางระบบ โครงสร้างกระบวนการ และความสัมพันธ์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และ ภาคประชาคมในการบริหารจัดการเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของรัฐ เป็นการบริหารจัดการที่ดี โดยมีสมมติฐานว่า วิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมาเป็นมาจากธรรมาภิบาลส่วนหนึ่ง ดังนั้น การสร้าง ธรรมาภิบาลขึ้นจะเป็นการดำเนินการเพื่อกอบกู้ชาติ เพราะกลไกประชาธิปไตยที่ดี เป็นเรื่องของคนไทย ในชาติจะต้องร่วมแรงร่วมใจกันสร้างขึ้นมาจากรากฐานการยอมรับและการมีส่วนร่วมในสังคม อย่างจริงจัง เมื่อเรามีกลไกประชาธิปไตยที่ดี (ธรรมาภิบาล) ก็คงจะช่วยย่นระยะเวลาการกอบกู้วิกฤตให้ สั้นลง

สุดจิต นิมิตรกุล (2543, หน้า 2-4) กล่าวว่า การสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และสังคมที่ดีให้เกิดขึ้นต้องมีการปฏิรูปบทบาทหน้าที่โครงสร้างและกระบวนการทำงานของ หน่วยงานและกลไกการบริหารภาครัฐ ให้เป็นกลไกการบริหารทรัพยากรของสังคมที่โปร่งใส ซื่อตรง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสมรรถนะสูง ในการนำบริการงานของ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีคุณภาพไปสู่ประชาชน มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง ทักษะ ค่านิยม และสามารถ ร่วมกับประชาชนและภาคเอกชนได้อย่างราบรื่น

การใช้หลักธรรมาภิบาลทำให้องค์กรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานได้อีกทั้ง ยังเป็นกลไกในการควบคุมติดตาม และตรวจสอบ โดยมีประชาชน หรือองค์กรภายนอกมี ส่วนร่วมทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่การบริหารองค์กร เพราะการสร้างธรรมาภิบาล ให้เกิดขึ้นในองค์กรเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการบริหารงาน และการทำงานในองค์กร และ จัดระบบที่สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามสำนึกที่ดี ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการบริหารงานอย่างมี ประสิทธิภาพไม่สิ้นเปลือง การติดตามการทุจริต ความโปร่งใส โดยคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะได้รับ ผลกระทบ เนื่องจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐนั้นจะเกี่ยวข้องกับ ประชาชนโดยตรง

แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการนำนโยบายไปปฏิบัติ

สำหรับการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เป็นขั้นตอนหนึ่งของ กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ การก่อเกิดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย

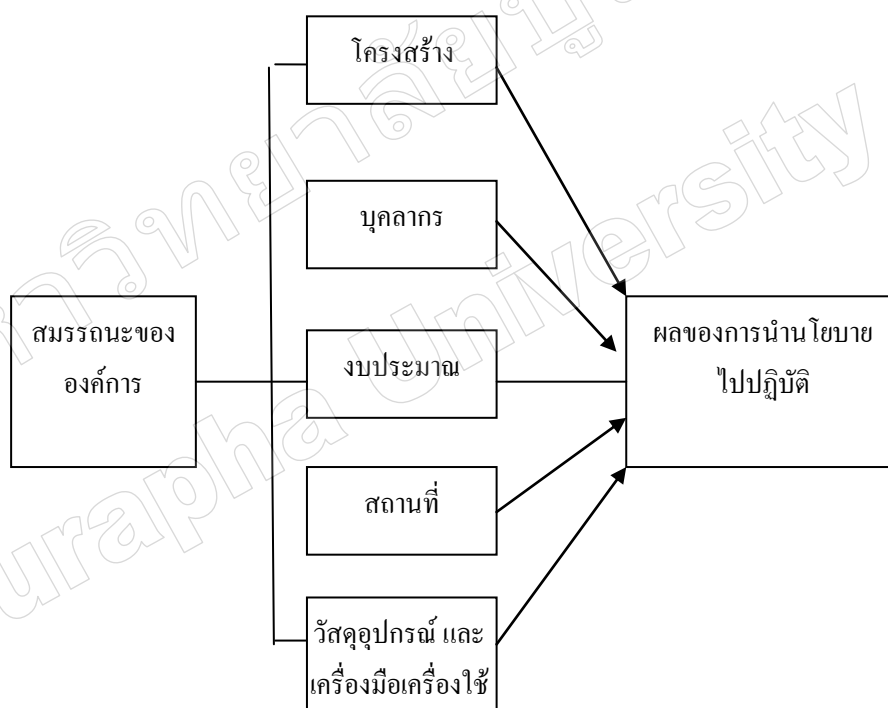
นักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (Public Policy Implementation) (มยุรี อนุমানราชชน, 2547, หน้า 208) ได้ให้ความหมายของการนำนโยบาย ไปปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการรวบรวมทรัพยากรการบริหาร (คน เช่น วัสดุ การบริหารจัดการ) ที่มีอยู่ในองค์กรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการดำเนินงานของรัฐบาล และกิจกรรมของรัฐ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ นั้น มีตัวแบบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ หลายตัวแบบ เพื่อให้เหมาะสมกับการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยจะ ขอใช้ตัวแบบทางด้านการจัดการ (Management Model) (วรเดช จันทรศร, 2554, หน้า 133) มาเป็นกรอบในการศึกษาวิจัย เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่าเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ทำการวิจัย

ตัวแบบทางด้านการจัดการ ตั้งอยู่บนแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีองค์การ เน้นให้ ความสนใจไปที่สมรรถนะขององค์กรเพื่อเชื่อว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ขึ้นอยู่กับองค์การที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังเพียงใด ตัวแบบนี้ให้ความสำคัญกับสมรรถนะขององค์การที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ สมรรถนะขององค์การเกี่ยวข้องกับ 5 ปัจจัย ได้แก่

1. โครงสร้างขององค์การที่เหมาะสมกับการงานที่รับผิดชอบ
2. บุคลากร ซึ่งมีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการ
3. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างพอเพียง
4. วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้
5. สถานที่ต้องเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติตามนโยบาย

ภาพที่ 2 ตัวแบบทางด้านการจัดการ (วรเดช จันทรศร, 2554, หน้า 134)

ตัวแบบทางด้านการจัดการมีความเชื่อว่าสมรรถนะขององค์การที่ประกอบด้วย โครงสร้าง บุคลากร งบประมาณ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ จะนำพานโยบายไปสู่ การปฏิบัติที่สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ ผู้ศึกษาเห็นว่าที่ทำการปกครองอำเภอ เป็นองค์กร ที่นำนโยบายการอำนวยความสะดวกไปสู่การปฏิบัติ หากมีโครงสร้าง บุคลากร งบประมาณ สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม ก็จะทำให้การดำเนินการบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความยุติธรรม

สำหรับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอำนวยความยุติธรรมนั้น ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการค้นคว้าแล้วเห็นว่าในคำบรรยายวิชานิติปรัชญา (ภาคหนึ่ง) ของ รองพล เจริญพันธ์ ผู้ช่วยคณบดีคณะนิติศาสตร์ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการทำการวิจัยเรื่องการอำนวยความเป็นธรรมในครั้งนี้ ซึ่ง Aristotle นักปราชญ์ชาวกรีก ได้เขียนหนังสือชื่อ Nicomachean Ethics แบ่งความยุติธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ (รองพล เจริญพันธ์, 2544, หน้า 9)

1. ความยุติธรรมโดยธรรมชาติ (Justice by Nature or Nature Justice) เป็นกฎที่ยอมรับกันโดยทั่ว ๆ ไปในหมู่ชนต่าง ๆ เช่น กฎที่ว่าคนฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา มีความผิดทางอาญาต้องได้รับโทษ ซึ่งเป็นกฎที่เกิดจากความยุติธรรมโดยธรรมชาติ

2. ความยุติธรรมที่เป็นแบบแผน เป็นแบบแผนที่สังคมกำหนดขึ้นมา ซึ่งในแต่ละสังคมอาจจะแตกต่างกันไป ยกตัวอย่าง การฆ่าคนตายโดยเจตนา บางสังคมอาจจะให้ประหารชีวิต บางสังคมอาจจะให้จำคุกตลอดชีวิต อีกตัวอย่างหนึ่งคือ การให้รถยนต์วิ่งทางซ้าย หรือทางขวา บนถนน ก็เป็นเรื่องของแบบแผนที่สังคมกำหนด

Aristotle กล่าวว่า ถ้ากฎเกณฑ์ทางกฎหมายทุกกฎเป็นเรื่องของความยุติธรรมโดยธรรมชาติทั้งสิ้น ปัญหาเรื่องการบังคับใช้กฎหมายก็จะไม่เกิดขึ้น เพราะทุกคนต้องการกฎหมาย แต่ในเรื่องกฎเกณฑ์ที่เกิดขึ้น โดยความยุติธรรมที่เป็นแบบแผนนั้น จะเกิดปัญหาว่าจะทำการอย่างไร คนจึงเคารพกฎหมาย

ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่าถ้านำแนวคิดและทฤษฎีของ Aristotle ข้างต้นมาวิเคราะห์กับในเรื่องของการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนที่ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นการสอดคล้องกันอย่างยิ่ง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอำนวยความเป็นธรรม

การอำนวยความเป็นธรรม ถือว่าเป็นภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของกรมการปกครอง ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้ได้รับความเป็นธรรม สังคมมีความสุข ภายใต้กรอบหรือบทบัญญัติของกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน อำนวยประโยชน์ทั้งฝ่ายผู้เสียหาย และผู้ถูกกล่าวหาให้ได้รับความเสมอภาค เป็นการลดข้อขัดแย้งในหมู่บ้าน ชุมชน ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายในการนำคดีขึ้นสู่ศาล (กรมการปกครอง, 2548)

การอำนวยความเป็นธรรมในอำนาจหน้าที่ของฝ่ายปกครอง เป็นการดำเนินการเพื่อให้ราษฎรได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นความถูกต้องตามกฎหมาย หรือความถูกต้องความมี

เหตุผลตามความรู้สึกของบุคคลทั่วไป ซึ่งอาจเป็นการแก้ไขปัญหาในกรณีที่ราษฎรได้รับความไม่เป็นธรรม (เชิงรุก) หรือเป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้ราษฎรได้รับความเป็นธรรม (เชิงรับ) ก็ได้

การอำนวยความสะดวกในอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองก็คือ การกิจใด ๆ ที่กฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งกำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยปกครองที่มีวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น เช่น

1. การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางอาญาและทางแพ่งแก่ประชาชน
2. การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายฉบับต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง และของส่วนราชการอื่น
3. การให้คำปรึกษา แนะนำด้านกฎหมาย และสิทธิต่าง ๆ แก่ประชาชน
4. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของราษฎร ทั้งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและตามกฎหมายอื่น
5. การช่วยเหลืออื่น ๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิของราษฎร

การอำนวยความสะดวก คือ กระบวนการที่จะเสริมสร้างให้บุคคล ครอบครัว ชุมชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ได้รู้จักตนเอง และตระหนักว่าตนเองมีอำนาจและมีพลังในตัวเองที่จะแสดงออกในสิทธิของตนเอง หรือวิธีการที่จะปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประชาชนและชุมชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมให้ได้รับความเป็นธรรม และตระหนักว่าประชาชนและชุมชนมีสิทธิอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกับบุคคลหรือชุมชนอื่น (กรมการปกครอง, 2556)

ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดในการอำนวยความสะดวก สามารถแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนให้ได้รับความเป็นธรรม สังคมมีความสุข ภายใต้อบหรืออบทบัญญัติของกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน

แนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมายตามธรรมชาติและสิทธิตามธรรมชาติ

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นมานานแล้วตั้งแต่สมัยกรีกและโรมัน ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ค้นหาหลักประกันคุ้มครองสิทธิของประชาชนมิให้ถูกละเมิดโดยอำนาจของรัฐ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นแนวความคิดที่จะจำกัดอำนาจของรัฐนั่นเอง เพราะในสมัยโบราณการปกครองรัฐยังไม่มีแบ่งแยกตามระบอบประชาธิปไตย ไม่มีการจัดทำรัฐธรรมนูญเพื่อกำหนดรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้อยู่ใต้อำนาจการปกครอง ไม่มีการกำหนดขอบเขตอำนาจของรัฐ การบริหารประเทศทั้งหมด ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ปกครองรัฐที่จะให้สิทธิหรือจำกัดสิทธิของ

ประชาชนตามที่เห็นสมควร จึงเกิดการย้ายละเมิดสิทธิประชาชนได้ตามอำเภอใจ ก่อให้เกิดความทุกข์ยากแก่ประชาชน

จากเหตุผลในการจำกัดอำนาจรัฐดังกล่าวข้างต้น จึงเกิดแนวความคิดในเรื่องของ “กฎหมายธรรมชาติ” (Natural Law) และสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Right) เพื่อใช้เป็นข้อกล่าวอ้างต่อสู้กับอำนาจของรัฐหรือผู้ปกครองรัฐ ซึ่งมีอำนาจเด็ดขาดในการใช้อำนาจเบ็ดเสร็จปกครองประชาชน ทั้งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ (กุลพล พลวัน, 2544, หน้า 245)

1. กฎหมายตามธรรมชาติ

แนวความคิดในเรื่องกฎหมายตามธรรมชาตินั้นมีมาแต่ดั้งเดิม และเป็นความคิดในทาง “อุดมคติ” โดยแท้ แต่อิทธิพลของความคิดดังกล่าว ได้มีผลทำให้เกิดการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนติดตามมา จนกระทั่งเกิด “ปณิญาสากล่าว ด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ” ในปัจจุบัน

กฎหมายธรรมชาตินั้น เป็นแนวความคิดเพื่ออ้างว่าเป็นกฎหมายที่มีอยู่ตามธรรมชาติ คือเกิดมีมาเอง โดยมนุษย์ไม่ได้ทำขึ้น เป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐและใช้ได้โดยไม่จำกัดกาลเวลา

บ่อเกิดแห่งกฎหมายธรรมชาตินี้มีผู้ให้ความเห็นแตกต่างกัน บางท่านเห็นว่าเกิดจากธรรมชาติโดยตรง บางท่านเห็นว่ากฎหมายธรรมชาติเกิดจากพระเจ้าเป็นเจ้า บางท่านเห็นว่ากฎหมายธรรมชาติเกิดจากความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของมนุษย์

สำหรับลักษณะสำคัญของกฎหมายธรรมชาตินั้น มีท่านผู้ทรงคุณวุฒิให้คำอธิบายไว้ว่าอย่างน้อย มีลักษณะ 3 ประการ ดังต่อไปนี้คือ

ประการแรก เป็นกฎหมายที่ใช้ได้โดยไม่จำกัดเวลา คือ ไม่มีเวลาว่างพ้นสมัย

ประการที่สอง ใช้ได้ทุกแห่งไม่จำกัดว่าต้องใช้ในรัฐใดรัฐหนึ่ง

ประการที่สาม อยู่เหนือกฎหมายของรัฐคือรัฐจะตรากฎหมายให้ขัดแย้งกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ มิฉะนั้น กฎหมายของรัฐจะใช้บังคับไม่ได้

2. สิทธิตามธรรมชาติ

แนวความคิดในเรื่อง “สิทธิตามธรรมชาติ” นับเป็นผลสืบเนื่องมาจากกฎหมายธรรมชาติ ซึ่งเป็นเรื่องของอุดมคติเช่นกัน โดยอาจสรุปได้ว่าเป็นความคิดที่ถือว่า “มนุษย์เกิดมาเท่าเทียมกัน และพระเจ้าซึ่งเป็นผู้สร้างมนุษย์ขึ้นมาโดยให้สิทธิบางอย่างแก่มนุษย์ สิทธิเหล่านี้ไม่อาจโอนให้แก่อันใด และไม่มีใครจะล่วงละเมิดได้ ซึ่งได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และสิทธิที่จะหาความสุข รัฐทั้งหลายจะต้องกระจายอำนาจเพื่อให้มนุษย์มีสิทธิเหล่านี้อย่างเต็มที่ วิธีการเช่นนี้ทำให้มนุษย์อยู่ในสังคมอย่างสันติและมีความสุข”

3. ความคิดที่สนับสนุนเรื่องกฎหมายตามธรรมชาติและสิทธิตามธรรมชาติ

นักปราชญ์ในอดีตที่มีความคิดสนับสนุนในเรื่องกฎหมายธรรมชาติและสิทธิตามธรรมชาติมีอยู่หลายท่าน เช่น

“เฮลิตัส” (Heralitus) ชาวกรีก กล่าวถึงกฎหมายธรรมชาติว่าเป็นกฎหมายที่ไม่ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีหลักอยู่ว่าทุกสิ่งเกิดขึ้นตามที่มันควรจะเป็นเช่นนั้น

“เพลโต” (Plato) ได้ยืนยันในเรื่องความแตกต่างระหว่างกฎหมายตามความเป็นธรรมกับกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้น

“อริสโตเติล” (Aristotle) กล่าวถึง “ความเป็นธรรมตามธรรมชาติว่าความเป็นธรรมที่สมบูรณ์กับสิ่งซึ่งเป็นความเป็นธรรมตามกฎหมาย” อันเป็นความเป็นธรรมที่ไม่สมบูรณ์

สรุปได้ว่า แนวความคิดของนักปราชญ์กลุ่มที่สนับสนุนในเรื่องกฎหมายตามธรรมชาติและสิทธิตามธรรมชาตินั้น มุ่งรับรองสิทธิที่มีอยู่ประจำตัวของบุคคลซึ่งมีอยู่แล้วตามธรรมชาติที่ไม่อาจโอนให้แก่กันได้เหมือนสิทธิตามกฎหมายทั่วไป และรัฐจะตรากฎหมายในทางจำกัดหรืออย่ายิสิทธิดังกล่าวนี้ไม่ได้ นอกจากนั้น ยังถือว่ากฎหมายตามธรรมชาตินั้นเกิดขึ้นเองพร้อมกับธรรมชาติไม่จำกัดเขตดินแดนและมีลักษณะอยู่คู่กับโลกตลอดกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งอยู่เหนือกฎหมายของรัฐ หากรัฐตรากฎหมายใดที่ขัดแย้งกับกฎหมายธรรมชาติ กฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นย่อมไม่มีผลใช้บังคับ โดยให้ความสำคัญแก่ “ความเป็นธรรมตามความเป็นจริง” ยิ่งกว่า “ความเป็นธรรมตามกฎหมายของรัฐ”

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนภูมิภาค

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ได้จัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 3 ส่วน คือ การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

1. การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม
2. การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ
3. การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และรูปแบบพิเศษ ได้แก่ เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร

สำหรับการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค เป็นไปตามหลักการแบ่งอำนาจในการปกครองประเทศ เป็นการแบ่งเบาภาระงานของรัฐบาลกลางโดยส่งคน (ข้าราชการ) จากส่วนกลาง ไปปฏิบัติงานในภูมิภาค โดยน่านโยบาย และภารกิจของรัฐบาลกลาง กระทรวง

ทบวง กรม นำไปปฏิบัติในพื้นที่ ซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พระพุทธศักราช 2457 ได้กำหนดให้การบริหารราชการส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย จังหวัด อำเภอ กิ่งอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ในระดับจังหวัดมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชา ข้าราชการฝ่ายบริหารซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในราชการส่วนภูมิภาคในเขตจังหวัด สำหรับในระดับอำเภอมีนายอำเภอเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา และรับผิดชอบงานบริหารราชการของอำเภอ โดยมีปลัดอำเภอ เป็นผู้ช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ และในกิ่งอำเภอมีปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอ เป็นหัวหน้าบังคับบัญชาบรรดาข้าราชการส่วนภูมิภาคในกิ่งอำเภอนั้น แต่อยู่ภายใต้การปกครองบังคับบัญชาของนายอำเภอท้องที่นั้น ส่วนในระดับตำบล หมู่บ้าน มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ปกครอง และรับผิดชอบในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนภายในเขตรับผิดชอบ โดยมีแพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนัน เป็นผู้ช่วยเหลือกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่าจากแนวคิดและทฤษฎีการบริหารราชการส่วนภูมิภาคดังกล่าว อำเภอถือว่าเป็นองค์กรสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจในการอำนวยความสะดวกให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

พระราชบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

การอำนวยความสะดวกเป็นธรรมในทางอาญาของฝ่ายปกครอง มีกฎระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 40 บุคคลย่อมมีสิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง มีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม มาตรา 81 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง

2. ประมวลกฎหมายอาญา บุคคลจะต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด นั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย (มาตรา 2)

3. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3.1 การสอบสวน หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่

กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ (มาตรา 2 (11))

3.2 พนักงานสอบสวน หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจ และหน้าที่ทำการสอบสวน (มาตรา 2 (6))

3.3 อำนาจหน้าที่และเขตอำนาจการสอบสวนคดีอาญา

ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา ซึ่งได้เกิดหรืออ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตนหรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนคร และธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา ซึ่งได้เกิดหรืออ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตนหรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับในเขตอำนาจของตนได้ (มาตรา 18 วรรค 1 และ 2)

4. ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 1/ 2509 เรื่องระเบียบการสอบสวนคดีอาญาในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนคร และธนบุรี ข้อ 13

การสอบสวนคดีที่ข้าราชการส่วนภูมิภาค ข้าราชการส่วนท้องถิ่น เทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล กรรมการสุขาภิบาล และกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ต้องหาคดีอาญาเพราะได้กระทำความผิดตามอำนาจหน้าที่ หรืออ้างว่าได้กระทำความผิดตามอำนาจหน้าที่ให้พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษรับมาแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณีทราบโดยด่วน เพื่อสั่งให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง ร่วมกับพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจสอบสวนดำเนินคดี และถ้าเป็นเรื่องเสนอมาอย่างส่วนกลางหรือเป็นเรื่องที่ส่วนกลางดำเนินการเองให้กรรมการปกครอง และกรมตำรวจจัดพนักงานสอบสวนของแต่ละฝ่ายร่วมกันสอบสวนดำเนินคดี

5. ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2528 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2536 (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2537 และ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2538 ได้ระบุอำนาจในการควบคุมการสอบสวนคดีอาญา ดังนี้

5.1 อำนาจการควบคุมการสอบสวน (ข้อ 12.4, 12.5, 12.6 และ 12.7)

5.1.1 ในกรณีผู้ว่าราชการจังหวัด เห็นเป็นการสมควรจะให้พนักงานสอบสวนในจังหวัดมาชี้แจง พร้อมทั้งเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจพิจารณา และให้คำแนะนำเร่งรัดให้

ดำเนินการให้เป็นผลดีและเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสม

ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าการดำเนินงานตามวรรคหนึ่งจะไม่ได้ผล ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวน โดยสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวน หรือให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีเรื่องนั้นด้วยก็ได้ กรณีดังกล่าวนี้ให้ถือว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคท้าย และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 มีอำนาจเกี่ยวกับการสอบสวนความผิดอาญาในเขตอำนาจของจังหวัด การที่จะสั่งการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง โดยอำนาจของผู้บังคับการตำรวจภูธรหรือผู้บัญชาการตำรวจภูธรให้เป็นอันงด เว้นแต่ที่เป็นอำนาจของอธิบดีกรมตำรวจ

5.1.2 ในกรณีที่นายอำเภอเห็นเป็นการสมควรจะให้พนักงานสอบสวนในอำเภอมาชี้แจง พร้อมทั้งเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจพิจารณา และให้คำแนะนำเร่งรัดให้ดำเนินการให้เป็นผลดีและเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสม

ถ้านายอำเภอเห็นว่าการดำเนินการตามวรรคหนึ่งจะไม่ได้ผล นายอำเภอมีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวน โดยสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการสั่งอนุญาต หรือไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวน หรือให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีเรื่องนั้นด้วยก็ได้ กรณีดังกล่าวนี้ให้ถือว่านายอำเภอเป็นหัวหน้าเจ้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 มีอำนาจเกี่ยวกับการสอบสวนความผิดอาญาในเขตอำนาจของกิ่งอำเภอการที่จะสั่งแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง โดยอำนาจของผู้กำกับตำรวจภูธรจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรหรือผู้บัญชาการตำรวจภูธรให้เป็นอันงด เว้นแต่ที่เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด หรืออธิบดีกรมตำรวจ

5.1.3 ในกรณีที่ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเห็นเป็นการสมควรจะให้พนักงานสอบสวนในกิ่งอำเภอมารายงาน พร้อมทั้งเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจพิจารณา และให้คำแนะนำเร่งรัดให้ดำเนินการให้เป็นผลดีและเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสม

ถ้าปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเห็นว่าการดำเนินการตามวรรคหนึ่งจะไม่ได้ผล ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอมิอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวน โดยสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวน หรือให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีเรื่องนั้นด้วยก็ได้ กรณีดังกล่าวนี้ให้ถือว่าปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเป็นหัวหน้าเจ้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 มี

อำนาจเกี่ยวกับการสอบสวนความผิดอาญาในเขตอำนาจของกิ่งอำเภอการที่จะสั่งแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง โดยอำนาจของผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรหรือผู้บัญชาการตำรวจภูธรให้เป็นอันงด เว้นแต่ที่เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด หรืออธิบดีกรมตำรวจ

5.1.4 ในการสอบสวนการกระทำผิดที่เกิดขึ้นทั่วราชอาณาจักรคดีใดหรือในคดีประเภทใด ถ้าปลัดกระทรวงมหาดไทยเห็นเป็นการสมควรจะให้พนักงานสอบสวนมาชี้แจงพร้อมทั้งเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจพิจารณาและให้คำแนะนำ เร่งรัดให้ดำเนินการให้เป็นผลดีและเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสม

ถ้าปลัดกระทรวงมหาดไทยเห็นว่าการดำเนินการตามวรรคหนึ่งจะไม่ได้ผล ปลัดกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวน โดยสั่งแต่งตั้งพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการส่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว หรือสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวนหรือให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีเรื่องนั้นด้วยก็ได้ และให้อำนาจแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงของปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ นายอำเภอ ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธร ผู้ว่าราชการจังหวัด และอธิบดีกรมตำรวจให้เป็นอำนาจของปลัดกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย และให้มีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับคดีได้ทุกกรณี เว้นแต่จะมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายเป็นประการอื่น

5.2 การสอบสวนเมื่อมีเหตุสำคัญหรือกรณีจำเป็น

เมื่อมีเหตุสำคัญหรือกรณีจำเป็น สมควรให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองทำการสอบสวน หรือร่วมในการสอบสวน หรือร่วมในการสอบสวนคดีอาญาในท้องที่ใด ก็ให้ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด หรือผู้รักษาราชการแทนเสนอเหตุผลต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อสั่งการ

6. การสอบสวนความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ และทรัพยากรของชาติอื่น ๆ (ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท 0207/ว 981 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2532)

6.1 การควบคุมการสอบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับป่าไม้ และทรัพยากรของชาติอื่น ๆ

6.1.1 เมื่อมีคดีอาญาเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรของชาติอื่น ๆ เกิดขึ้นในท้องที่ใด ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนในท้องที่นั้นรับรายงานปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ นายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณีเพื่อรับทราบหรือพิจารณาสั่งการ

6.1.2 ในกรณีที่คดีใด ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ นายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี พิจารณาเห็นว่าควรมีการตรวจสอบกำกับดูแลการสอบสวนก็ให้พิจารณาดำเนินการได้ เช่น เรียกสำนวนการสอบสวนมาพิจารณาให้คำแนะนำ หรือเร่งรัดการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนให้เป็นผลดีและเป็นไปในทางที่ชอบที่เหมาะสมได้

ในกรณีหากผู้บังคับบัญชาของตำรวจตั้งแต่องค์ผู้กำกับการตำรวจภูธรขึ้นไป แล้วแต่กรณี เมื่อได้มาสอบถาม เรังรัด ควบคุม ตรวจสอบ แนะนำให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ ดำเนินการใด ๆ ถ้าจะเป็นการขัดแย้ง หรือไม่ไปในแนวทางที่ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำ กิ่งอำเภอ นายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด สั่งการไว้ให้หรือเพื่อขอความเห็นชอบจากพนักงาน ฝ่ายปกครองดังกล่าวที่ได้สั่งการไว้ก่อน

6.1.3 ในกรณีที่คดีเกิดขึ้นเป็นคดีใหญ่หรือสำคัญและการดำเนินการตามข้อความ ดังกล่าวข้างต้นจะไม่ได้ผล ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำ กิ่งอำเภอเข้าควบคุมการสอบสวน เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2525 ข้อ 12.4 ข้อ 12.5 และ ข้อ 12.6 แล้วแต่กรณี ในการนี้ ผู้บังคับบัญชาของตำรวจตั้งแต่องค์ผู้กำกับการตำรวจภูธรขึ้นไป แล้วแต่กรณี จะเข้าไปเกี่ยวข้องควบคุมสำนวนการสอบสวนในเรื่องคดีเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากร ของชาติอื่น ๆ ในลักษณะสั่งการในสำนวนการสอบสวน เป็นผู้รับผิดชอบคดีไม่ได้ เว้นแต่จะเข้าไป ช่วยสอบถาม เรังรัด แนะนำให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจดำเนินการตามกระบวนการสอบสวน ให้เกิดความเรียบร้อย รวดเร็ว มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นไปตามระเบียบแบบแผน เงื่อนไข เงื่อนไข หรือคำสั่งของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนได้ สั่งการไว้

6.2 การให้พนักงานอัยการเข้าร่วมเป็นที่ปรึกษาการสอบสวนในคดีอาญาเกี่ยวกับ ป่าไม้และทรัพยากรของชาติอื่น ๆ

เพื่อให้การควบคุมการสอบสวนเป็นไปด้วยความถูกต้อง เรียบร้อย และมี ประสิทธิภาพ เมื่อมีคดีอาญาเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรของชาติอื่น ๆ เกิดขึ้นในท้องที่ใดให้ผู้ว่า ราชการจังหวัด นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณีใช้ดุลยพินิจที่ จะปรึกษาหารือกับพนักงานอัยการประจำท้องที่เพื่อดำเนินการตามข้อ 6.1 แล้วแต่กรณีได้ หากพิจารณาเข้าควบคุมการสอบสวน โดยเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามข้อบังคับ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2525 ข้อ 12.4 ข้อ 12.5 และข้อ 12.6 ให้แจ้งพนักงานอัยการท้องที่ทราบ เพื่อให้อัยการเข้าร่วมเป็นที่ ปรึกษาในการควบคุมการสอบสวน นั้น

6.3 พนักงานฝ่ายปกครองจับกุมหรือร่วมจับกุมการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับป่าไม้ และทรัพยากรของชาติอื่น ๆ

เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองจับกุมหรือร่วมจับกุมการกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้และ ทรัพยากรของชาติอื่น ๆ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำ

กึ่งอำเภอเข้าควบคุมการสอบสวน โดยเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามข้อบังคับ
กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2525
ข้อ 12.4 ข้อ 12.5 และ ข้อ 12.6 แล้วแต่กรณีในทุกคดี

7. การสอบสวนคดีอาญาบางประเภท คดีอาญาบางประเภทเห็นควรให้พนักงานฝ่าย
ปกครองทำการสอบสวนตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการสอบสวนคดีอาญา
บางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2520 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2555)
และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเปรียบเทียบและการสอบสวนคดีอาญาบางประเภท
พ.ศ. 2521

7.1 คดีอาญาในความรับผิดชอบตามกฎหมายดังต่อไปนี้ ให้พนักงานสอบสวนฝ่าย
ปกครองสอบสวนได้

- 7.1.1 กฎหมายว่าด้วยกองอาสารักษาดินแดน
- 7.1.2 กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า
- 7.1.3 กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไร
- 7.1.4 กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร
- 7.1.5 กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 7.1.6 กฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ
- 7.1.7 กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข
- 7.1.8 กฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน
- 7.1.9 กฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่
- 7.1.10 กฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย
- 7.1.11 กฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- 7.1.12 กฎหมายว่าด้วยยศและเครื่องแบบผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่กองอาสารักษาดินแดน
- 7.1.13 กฎหมายว่าด้วยโรงรับจำนำ
- 7.1.14 กฎหมายว่าด้วยโรงแรม
- 7.1.15 กฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ
- 7.1.16 กฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน

7.2 ความผิดอาญาซึ่งผู้กระทำความผิดกระทำความผิดหลายบท ถ้าวทใดหรือ
หลายบทในกรรมนั้นเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นนอกจากความผิดตาม
กฎหมายใดข้อ 1 ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจทำการสอบสวน

8. คดีละเมิดกฎหมายท้องถิ่น

ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเปรียบเทียบและการสอบสวนคดีละเมิดเทศบัญญัติ ข้อบัญญัติจังหวัด และข้อบังคับสุขาภิบาล พ.ศ. 2521 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเปรียบเทียบและสอบสวนคดีละเมิดเทศบัญญัติ ข้อบัญญัติจังหวัด และข้อบังคับสุขาภิบาล พ.ศ. 2522

8.1 การเปรียบเทียบและสอบสวนคดีละเมิดเทศบัญญัติ มีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

8.1.1 ให้นายกเทศมนตรี เทศมนตรี ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หรือหัวหน้าแขวง มีอำนาจทำการเปรียบเทียบคดีละเมิดเทศบัญญัติที่เกิดขึ้นภายในเขตเทศบาล

8.1.2 การเปรียบเทียบจะทำได้เมื่อผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอม

8.1.3 เมื่อทำการเปรียบเทียบแล้ว ให้เทศบาลส่งบันทึกการเปรียบเทียบและสำนวนไปยังพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองแห่งเขตท้องที่เทศบาลนั้นตั้งอยู่ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับเงินค่าปรับ

8.1.4 ถ้าผู้ต้องหา และผู้เสียหายไม่ยินยอมให้เปรียบเทียบ ให้ผู้ทำการเปรียบเทียบบันทึกไว้ แล้วส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองแห่งเขตท้องที่เทศบาลนั้นตั้งอยู่ เพื่อดำเนินการต่อไป

8.1.5 ถ้าผู้เสียหายยินยอมให้เปรียบเทียบ แต่ไม่ชำระค่าปรับตามที่ทำการเปรียบเทียบกำหนดภายในเวลาอันสมควร (ไม่เกิน 15 วัน) ให้ผู้ทำการเปรียบเทียบบันทึกไว้ แล้วส่งเรื่องไปให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองแห่งเขตท้องที่ซึ่งเทศบาลนั้นตั้งอยู่ดำเนินการต่อไป

8.2 การเปรียบเทียบและสอบสวนคดีละเมิดข้อบัญญัติจังหวัด และข้อบังคับสุขาภิบาล มีแนวทางปฏิบัติดังนี้

8.2.1 ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง มีอำนาจเปรียบเทียบและสอบสวนคดีละเมิดข้อบัญญัติจังหวัด และข้อบังคับสุขาภิบาล (ปัจจุบันสุขาภิบาลได้เปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลหมดแล้ว ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542)

8.2.2 เมื่อเปรียบเทียบแล้วให้ส่งสำนวนเปรียบเทียบไปยังอัยการ ถ้าอัยการไม่มีคำสั่งเป็นอย่างอื่นภายใน 1 เดือน ถือว่าเห็นชอบ

9. การทำความเห็นแย้งพนักงานอัยการ

ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร กรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีและคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอัยการสูงสุด ให้พนักงานอัยการรีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนอไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดแย้งคำสั่งพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนพร้อมกับ

ความเห็นที่แย้งกันไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด (แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความ หรือมีเหตุอย่างอื่นจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของผู้ว่าราชการจังหวัดไปก่อน) หากผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบตามคำสั่งของพนักงานอัยการก็ถือว่าพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว (ป. วิอาญา มาตรา 145)

10. การชันสูตรพลิกศพ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2542) กำหนดว่าในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติหน้าที่ให้พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไป แห่งท้องที่พบศพอยู่ เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์

ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2543 ได้ให้คำจำกัดความของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองตั้งแต่ปลัดอำเภอขึ้นไป หมายถึง

1. จังหวัดอื่นให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอหรือปลัดอำเภอแห่งท้องที่ศพนั้นอยู่ เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน และแพทย์
2. ในกรุงเทพมหานคร ให้เจ้าพนักงานปกครอง นิติกร หัวหน้างาน หัวหน้ากลุ่ม ผู้อำนวยการส่วน และหัวหน้าฝ่ายในสำนักสอบสวนและนิติการ และผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติการ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งและมอบหมายท้องที่ที่รับผิดชอบจากอธิบดีกรมการปกครองเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพ

11. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 11 พ.ศ. 2551

มาตรา 27 ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นราษฎรในหมู่บ้านของตน และมีอำนาจหน้าที่ (1) อำนาจความเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ประชาชน

12. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 7 พ.ศ. 2550

มาตรา 61/ 1 ให้อำเภอมีอำนาจหน้าที่ภายในเขตอำเภอ ดังต่อไปนี้

- (4) ไกล่เกลี่ยหรือจัดให้มีการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย

ในสังคมตามมาตรา 61/ 2 และมาตรา 61/ 3

มาตรา 61/ 2 ในอำเภอหนึ่ง ให้มีคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทของประชาชนที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอ ในเรื่องข้อพิพาททางแพ่งเกี่ยวกับที่ดิน มรดก และข้อพิพาททางแพ่งอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินสองแสนบาท หรือมากกว่านั้น ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ให้นายอำเภอโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจังหวัดจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท โดยคัดเลือกจากบุคคลที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์เหมาะสมกับการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นและคู่พิพาทตกลงยินยอมให้ใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้คู่พิพาทแต่ละฝ่ายเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อตามวรรคสองฝ่ายละหนึ่งคน และให้นายอำเภอพนักงานอัยการประจำจังหวัดหรือปลัดอำเภอที่ได้รับมอบหมายคนหนึ่งเป็นประธาน เพื่อทำหน้าที่เป็นคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

ให้คณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทมีอำนาจหน้าที่รับฟังข้อพิพาทโดยตรงจากคู่พิพาท และดำเนินการไกล่เกลี่ยให้เกิดข้อตกลงยินยอมร่วมกันระหว่างคู่พิพาทโดยเร็ว ถ้าคู่พิพาททั้งสองฝ่ายตกลงกันได้ ให้คณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทจัดทำการทำสัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างคู่พิพาท และให้ถือเอาข้อตกลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความมีผลผูกพันคู่พิพาททั้งสองฝ่าย ในกรณีที่คู่พิพาทไม่อาจตกลงกันได้ ให้คณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทสั่งจำหน่ายข้อพิพาทนั้น

ข้อตกลงตามวรรคสี่ให้มีผลเช่นเดียวกับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำบัญชี การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ตลอดจนค่าตอบแทนของคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการ และให้พนักงานอัยการดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อให้ออกคำสั่งบังคับให้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวโดยให้นำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทได้รับข้อพิพาทไว้พิจารณาให้อายุความในการฟ้องร้องคดีสะกดหยุดลง นับแต่วันที่ยื่นข้อพิพาทจนถึงวันที่คณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทสั่งจำหน่ายข้อพิพาทหรือวันที่คู่พิพาททำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน แล้วแต่กรณี

ความในมาตรานี้ให้ใช้กับเขตของกรุงเทพมหานครด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 61/3 บรรดาความผิดที่มีโทษทางอาญาที่เกิดขึ้นในเขตอำเภอใดหากเป็นความผิดอันยอมความได้ และมีใช่เป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ ถ้าผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหายินยอม หรือแสดงความจำนง ให้นายอำเภอของอำเภอนั้นหรือปลัดอำเภอที่นายอำเภอดังกล่าวมอบหมาย เป็นผู้ไต่เถียงตามควรแก่กรณี และเมื่อผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหายินยอมเป็นหนังสือตามที่ไต่เถียงและปฏิบัติตามคำไต่เถียงดังกล่าวแล้ว ให้คดีอาญาเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาไม่ยินยอมตามที่ไต่เถียง ให้จำหน่ายข้อพิพาทนั้น แต่เพื่อประโยชน์ในการที่ผู้เสียหายจะไปดำเนินคดีต่อไป อายุความการร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายอาญาให้เริ่มนับแต่วันที่จำหน่ายข้อพิพาท

หลักเกณฑ์และวิธีในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

13. กฎกระทรวงว่าด้วยการไต่เถียงความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553

ข้อ 4 ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาผู้ใดประสงค์จะให้มีการไต่เถียงข้อพิพาท ให้แจ้งความประสงค์เป็นหนังสือหรือด้วยวาจาต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอ ณ ที่ว่าการอำเภอนั้น ในกรณีที่แจ้งความประสงค์ด้วยวาจา ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอทำบันทึกความประสงค์นั้นไว้ และให้ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวลงลายมือชื่อไว้ด้วย

เมื่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอได้รับแจ้งความประสงค์ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้แจ้งผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาอีกฝ่ายหนึ่งทราบและสอบถามว่าจะยินยอมหรือแสดงความจำนงเข้าสู่กระบวนการไต่เถียงหรือไม่ หากเป็นกรณีที่ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาหลายฝ่าย ให้แจ้งและสอบถามทุกฝ่าย

ในกรณีที่ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายตกลงยินยอมหรือแสดงความจำนงที่จะเข้าสู่กระบวนการไต่เถียง ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบ และจัดให้มีการบันทึกการยินยอมหรือความจำนงเข้าสู่กระบวนการไต่เถียงไว้ในสารบบการไต่เถียงข้อพิพาท พร้อมทั้งให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายลงลายมือชื่อในสารบบนั้น

ในกรณีที่ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมหรือไม่แสดงความจำนงเข้าสู่กระบวนการไต่เถียง ให้การแจ้งความประสงค์ตามวรรคหนึ่งสิ้นสุดไป และให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอแจ้งผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาฝ่ายที่เหลือทราบด้วย

14. กฎกระทรวงว่าด้วยการไต่เถียงและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. 2553

ข้อ 11 ในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะให้มีการไต่เถียงและประนอม

ข้อพิพาทให้แจ้งความประสงค์เป็นคำร้องขอต่อนายอำเภอ โดยจะทำเป็นหนังสือส่งด้วยตนเองหรือส่งทางไปรษณีย์ หรือแจ้งด้วยวาจา ณ ที่ว่าการอำเภอที่ตนมีภูมิลำเนาได้ ในกรณีแจ้งด้วยวาจาให้นายอำเภอจดแจ้งรายละเอียดและให้ผู้ร้องลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

เมื่อนายอำเภอได้รับคำร้องขอตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้แจ้งให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งทราบ และสอบถามว่าประสงค์จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทหรือไม่ หากเป็นกรณีที่มีคู่พิพาทหลายฝ่าย ให้แจ้งและสอบถามคู่พิพาททุกฝ่าย

ในกรณีที่คู่พิพาททุกฝ่ายตกลงยินยอมที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทให้นายอำเภอแจ้งเป็นหนังสือให้คู่พิพาททุกฝ่ายทราบพร้อมทั้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ให้คู่พิพาททุกฝ่ายมาพร้อมกันเพื่อเลือกผู้ไกล่เกลี่ยและประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย

เมื่อคู่พิพาททุกฝ่ายมาพร้อมกันแล้วให้นายอำเภอดำเนินการให้คู่พิพาทเลือกผู้ไกล่เกลี่ยของตนและร่วมกันเลือกว่าจะให้นายอำเภอ พนักงานอัยการประจำจังหวัด หรือปลัดอำเภอเป็นประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย และจัดให้มีการบันทึกความตกลงยินยอมไว้ในสารบบการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท พร้อมทั้งให้คู่พิพาททุกฝ่ายลงลายมือชื่อในสารบบนั้น

ในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทให้นายอำเภอจำหน่ายคำร้องขอไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทนั้นและแจ้งให้ผู้ร้องขอ

15. ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530

ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530 เป็นข้อบังคับที่ได้กำหนดหน้าที่ให้คณะกรรมการหมู่บ้านได้มีบทบาทในการประนีประนอมข้อพิพาทให้แก่ลูกบ้าน โดยยึดหลักความยินยอมของลูกบ้านทั้งสองฝ่ายเป็นสำคัญ เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายตกลงกันด้วยดีไม่ต้องเสียเวลาฟ้องร้องกันตามกฎหมายที่สำคัญเป็นการลดความบาดหมาง การแตกความสามัคคีของคนในหมู่บ้านด้วย

คดีที่อยู่ในอำนาจการประนีประนอมของคณะกรรมการหมู่บ้าน

1. เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับความแ่งหรืออาญาที่เป็นความรับผิดชอบความได้
2. คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงให้คณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมข้อพิพาท
3. ข้อพิพาทดังกล่าวเกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้าน

หมู่บ้าน

วิธีการดำเนินงาน

1. เมื่อคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายประสงค์จะให้ข้อพิพาทนั้นยุติลงโดยไม่ต้องฟ้องร้อง ดำเนินคดีตามกระบวนการแห่งกฎหมาย ให้แจ้งผู้ใหญ่บ้าน เพื่อเป็นคนกลาง

ในการประสานให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายมาตกลงทำบันทึกยินยอม ซึ่งทั้งสองฝ่ายต้องตกลงยินยอมเข้าสู่กระบวนการประนีประนอมข้อพิพาทจะยินยอมแต่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิได้

2. เมื่อทั้งสองฝ่ายตกลงเข้าสู่การประนีประนอมข้อพิพาท ให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ทำการประนีประนอม โดยอาจมอบหมายให้กรรมการไม่น้อยกว่าสองคนดำเนินการแทนก็ได้

3. ในการประนีประนอมข้อพิพาทให้คณะกรรมการหมู่บ้าน สอบถามข้อเท็จจริงจากคู่กรณีและบุคคลอื่นที่เห็นว่าเกี่ยวข้องกับข้อพิพาท เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมาสอบถามข้อเท็จจริง ตรวจสอบเอกสาร หรือวัตถุ หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องตามความยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง โดยต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่กรณี ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หรือสถานที่อื่นตามที่คณะกรรมการหมู่บ้านเห็นสมควร

4. การประนีประนอมข้อพิพาทต้องยึดหลักกฎหมายหรือจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ซึ่งไม่ขัดต่อกฎหมาย

5. ในการประนีประนอมข้อพิพาท คณะกรรมการหมู่บ้านจะเชิญนายอำเภอ ปลัดอำเภอ ข้าราชการตำรวจตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไปภายในเขตอำเภอและพนักงานอัยการมาให้คำปรึกษา ก็ได้

6. ถ้าคู่กรณีตกลงกันไม่ได้ ให้ยุติการประนีประนอมข้อพิพาทนั้น และแจ้งให้คู่กรณีทราบแล้วรายงานให้นายอำเภอทราบ

7. ถ้าคู่กรณีตกลงประนีประนอมกันได้ ให้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความขึ้น 4 ฉบับ มอบให้คู่กรณีถือไว้ฝ่ายละฉบับ คณะกรรมการหมู่บ้านเก็บบันทึกประนีประนอมข้อพิพาทหนึ่งฉบับให้ผู้ใหญ่บ้านส่งอำเภอหนึ่งฉบับ

8. บันทึกผลการดำเนินงานไว้ท้ายบันทึกยินยอมมอบให้ผู้ใหญ่บ้านเก็บรักษา และผู้ใหญ่บ้านรายงานผลการประนีประนอมข้อพิพาทนั้นแก่นายอำเภอทุกเดือนในวันประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ข้อมูลอำเภอตาพระยา

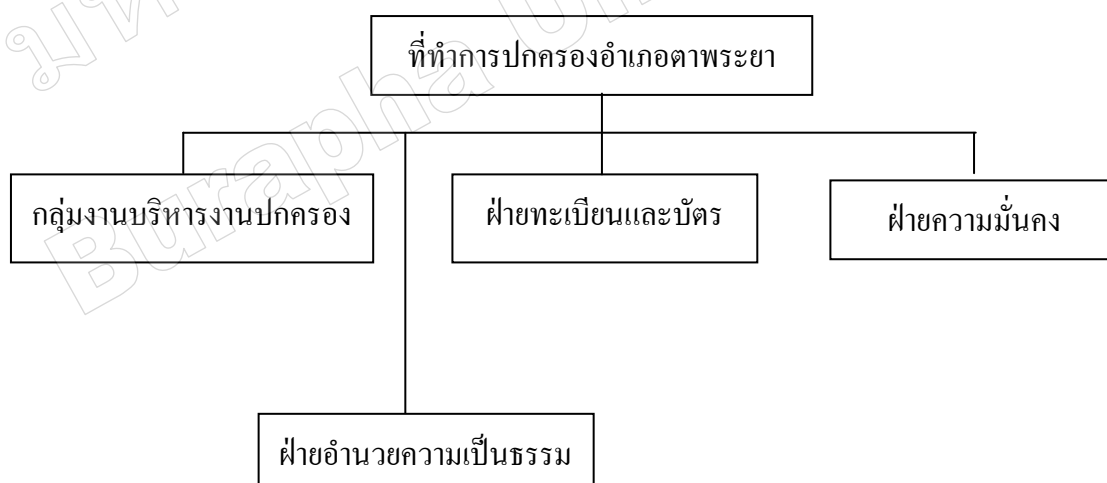
อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เดิมเป็นตำบลตาพระยา ขึ้นอยู่ในการปกครองขออำเภอ อรัญประเทศ ได้ขอตั้งเป็นกิ่งอำเภอตาพระยา จังหวัดปราจีนบุรี ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อ พ.ศ. 2502 โดยแยกตำบลตาพระยา และตำบลโคกสูงของ อำเภออรัญประเทศ จังหวัด ปราจีนบุรี มาขึ้นกับกิ่งอำเภอตาพระยา และยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอตาพระยาเมื่อปี พ.ศ. 2506 เป็นอำเภอหนึ่งในจำนวน 9 อำเภอของจังหวัดสระแก้ว อยู่ห่างทางทิศตะวันออกของจังหวัด สระแก้ว ห่างจากตัวจังหวัดสระแก้ว ประมาณ 100 กิโลเมตร อำเภอตาพระยา มีพื้นที่ชายแดนติดต่อ

กับประเทศกัมพูชา เป็นระยะทางประมาณ 45 กิโลเมตร ปัจจุบันมีตำบลอยู่ในการปกครอง 5 ตำบล 64 หมู่บ้าน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 6 แห่ง คือ เทศบาลตำบล 1 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 5 แห่ง จำนวนประชากร 51,186 คน ชาย 25,721 คน หญิง 25,465 คน มีครัวเรือนทั้งสิ้น 13,045 ครัวเรือน เนื้อที่ประมาณ 862.9 ตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ อ้อย ไร่มันสำปะหลัง และรับจ้างทั่วไป

โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของที่ทำการปกครองอำเภอ

ที่ทำการปกครองอำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค สังกัดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายใน การอำนวยความสะดวกของสังคม การปกครองท้องที่ การอาสารักษาดินแดนและการทะเบียน เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว และให้เกิดความสงบสุขในสังคมอย่างยั่งยืน โดยมีโครงสร้างการแบ่งงานของที่ทำการปกครองอำเภอตาพระยาออกเป็น 1 กลุ่มงาน 3 ฝ่าย ดังแผนภูมิต่อไปนี้

รูปแบบโครงสร้างการแบ่งงานในที่ทำการปกครองอำเภอตาพระยา

ภาพที่ 3 โครงสร้างการแบ่งงานในที่ทำการปกครองอำเภอตาพระยา

1. กลุ่มงานบริหารงานปกครอง มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารการปกครองท้องที่ การบริหารงานกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน การบริหารงานบุคคลของข้าราชการกรมการปกครอง การสนับสนุนการเลือกตั้ง

ทุกระดับ งานการเงินและบัญชี การดูแลรักษาพัสดุ ครุภัณฑ์ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของที่ทำกรปกครองอำเภอ งานในหน้าที่ของสำนักงานอำเภอ เช่น งานบริหารทั่วไป งานธุรการและงานสารบรรณ งานเลขานุการนายอำเภอ การจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ การจัดทำข้อมูลเพื่อการบริหาร การวางแผน และการประชาสัมพันธ์ การจัดงานรัฐพิธีและงานประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น งานเกี่ยวกับการควบคุมกิจการที่มีผลกระทบต่อสังคม การดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ โรงแรม และอาชญากรรม และการปฏิบัติงานร่วมกับหรือการสนับสนุนการปฏิบัติงานอื่นหรือที่ได้รับมอบหมาย

2. ฝ่ายอำนวยความสะดวก มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวก การสืบสวนสอบสวนคดีอาญา การเข้าร่วมสอบสวนและการควบคุมการสอบสวนคดีอาญา การร่วมชั้นสูตรพลิกศพ ในหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท งานรับเรื่องราวร้องทุกข์ และงานศูนย์ดำรงธรรม การแก้ไขปัญหาผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ และการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น หรือการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

3. ฝ่ายทะเบียนและบัตร มีหน้าที่ ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร บัตรประจำตัวประชาชนและสนับสนุนการเลือกตั้งทุกระดับทางด้านการทะเบียน และการปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

4. ฝ่ายความมั่นคง มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในการจัดระเบียบสังคม โดยเฉพาะการตรวจ กวดขัน บังคับใช้กฎหมายให้เป็นรูปธรรมในกิจการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด โดยเฉพาะ การตรวจสถานบริการ โรงแรม การขายทอดตลาดและค่าของเก่า กิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ และอื่น ๆ การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและความขัดแย้งของประชาชนในพื้นที่ งานกิจการชายแดน งานกิจการผู้อพยพ งานกิจการชนกลุ่มน้อย งานกิจการหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง งานปราบปรามยาเสพติด ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการปกครองหรือที่ได้รับมอบหมายและการปฏิบัติงานร่วมกับหรือการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อภิรักษ์ เผือกผ่อง (2543) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในคดีอาญา (สอบสวนร่วมกับตำรวจ) พบว่า พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองมีความรู้เรื่องการสอบสวนน้อยมาก ขาดทักษะในการปฏิบัติงาน ขาดประสบการณ์ในการสอบสวน มีภารกิจอื่นมาก ขาดการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา และขาดการยอมรับจาก

พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ จึงได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขโดยให้กรมการปกครองจัดฝึกอบรมหลักสูตรการสอบสวนคดีอาญาเป็นการเฉพาะ เน้นทักษะในการปฏิบัติงานกำชับให้พนักงานสอบสวนเข้าร่วมการสอบสวนกับพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจอย่างจริงจัง มิใช่เพียงแค่ลงนามในสำนวนการสอบสวนเท่านั้น ตลอดจนควรมีแยกงานสอบสวนออกเป็นส่วนหนึ่ง มีปลัดอำเภอรับผิดชอบเป็นการเฉพาะ

ชมด มากพันธุ์ (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายปกครองในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณีปลัดอำเภอในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า แม้ว่าพนักงานฝ่ายปกครองส่วนใหญ่จะมีความรู้ ความเข้าใจในอำนาจการสอบสวน แต่เป็นความรู้เชิงทฤษฎี หรือตัวบทกฎหมายเท่านั้น พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมการสอบสวนและไม่ให้ความสำคัญ อีกทั้งไม่สนใจ และเอาใจใส่อย่างจริงจังที่จะเข้าไปร่วมการสอบสวน เพียงแต่รอการลงชื่อในสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจนำมาลงชื่อเท่านั้น จึงทำให้ขาดทักษะ เทคนิคและประสบการณ์ในการปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องมาจากปริมาณงานที่รับผิดชอบมีมากจนไม่มีเวลาที่จะศึกษาหาความรู้ในเรื่องการสอบสวนอย่างจริงจัง ขาดการสนับสนุนและการเอาใจใส่จากผู้บังคับบัญชาและหน่วยเหนือ ตลอดจนขาดการยอมรับและความร่วมมือ จากพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ

จึงได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขโดยขอให้กรมการปกครองเร่งสร้างจิตสำนึกในเชิงจริยธรรมให้กับพนักงานฝ่ายปกครองในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน สร้างความมั่นใจในวิธีการรับราชการของพนักงานฝ่ายปกครอง จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงาน มีมาตรการส่งเสริมความก้าวหน้า และสร้างขวัญกำลังใจ ตลอดจนการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและหน่วยเหนือ

สมกิจ เสวกวัชร (2546) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานฝ่ายปกครองในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน กรณีอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้และความคิดเห็นของข้าราชการปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนของพนักงานฝ่ายปกครอง พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนส่วนใหญ่รับรู้เรื่องการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ในการรักษาความสงบเรียบร้อยมากที่สุด และไม่รู้อีกที่สุดคือ เรื่องที่พนักงานฝ่ายปกครองสามารถเข้าควบคุมการสอบสวนหรือร่วมการสอบสวนคดีอาญากับตำรวจ ส่วนในด้านความคิดเห็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้พนักงานฝ่ายปกครองเข้าร่วมสอบสวนคดีอาญาร่วมกับตำรวจทุกครั้ง และนายอำเภอ ปลัดอำเภอ ควรผ่านการอบรมหลักสูตรสอบสวนสืบสวนของพนักงานฝ่ายปกครองอย่างต่อเนื่อง และให้เข้าร่วมสอบสวนกับ

ตำรวจทุกครั้ง ไม่ใช่เพียงแต่ลงข้อสอบสวนเท่านั้น และควรให้กรมการปกครองจัดเจ้าหน้าที่ออกนิเทศ แนะนำการปฏิบัติงาน ให้ข้อแนะนำด้านกฎหมายอันจะเป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

วรกร สิทธิมาลิก (2549) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนของอำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า บทบาทในฐานะฝ่ายปกครองที่ประชาชนให้ความไว้วางใจ ซึ่งเป็นการดำเนินการทั้งในเชิงรับและเชิงรุก กล่าวคือ ให้ความช่วยเหลือประชาชนทั้งในที่ว่าการอำเภอ และในพื้นที่โดยมีนายอำเภอ ปลัดอำเภอ เจ้าหน้าที่ปกครอง กำนันผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการ ปัญหาที่สำคัญคือ การขาดแคลนบุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาทางด้านกฎหมาย และด้านงบประมาณเป็นการเฉพาะทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน จึงได้เสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาโดยการขอรับการสนับสนุนเอกสารคู่มือในการปฏิบัติงานและงบประมาณ และเพิ่มบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเบื้องต้น

เชียงแหลม สืบสมุทร (2553) เรื่อง บทบาทของปลัดอำเภอในการดำเนินงานตามนโยบายในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน เฉพาะกรณีศึกษาอำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้ใหญ่บ้าน โดยรวมและจำแนกเพศ อายุ การศึกษา ค่าตอบแทน และระยะเวลาดำรงตำแหน่ง เห็นว่าปลัดอำเภอ มีบทบาทในการดำเนินงานตามนโยบายอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ผู้ใหญ่บ้านที่ดำรงตำแหน่งทั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ที่รับค่าตอบแทน 8,000 บาท และผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี เห็นว่าปลัดอำเภอมีบทบาทอยู่ในระดับมาก สำหรับ ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศ อายุ การศึกษา ค่าตอบแทน และระยะเวลาดำรงตำแหน่งต่างกัน เห็นว่าปลัดอำเภอมีบทบาทในการดำเนินงานตามนโยบายอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน